

Drs. L. G. van der Tas

Implementatie van 'a true and fair view' in Duitsland*

1 Inleiding

Tijdens de totstandkoming van de Vierde EEG-Richtlijn tot harmonisatie van het vennootschapsrecht in de EG openbaarde zich een fundamenteel verschil van inzicht tussen de lidstaten ten aanzien van de functie en inhoud van de jaarrekening. Tegenover elkaar stonden de Angelsaksische benadering en de Duits-Franse benadering. De eerstgenoemde benadering pleit voor een globale, flexibele wettelijke regeling met als centrale eis dat de jaarrekening een 'true and fair view' geeft van het vermogen, het resultaat en de financiële positie van de onderneming. De Duits-Franse benadering daarentegen pleit voor gedetailleerde wettelijke voorschriften terwijl in deze landen fiscale methoden van waardering en resultaatbepaling, die zijn beïnvloed door sociale, economische en politieke overwegingen en het verschaffen van een 'true and fair view' in de weg kunnen staan, een grote invloed hebben op de vennootschappelijke jaarrekening.

De Vierde EEG-Richtlijn kan worden beschouwd als een compromis tussen beide benaderingen. Enerzijds is vastgelegd dat de jaarrekening een 'true and fair view' moet geven. Anderzijds zijn enigszins gedetailleerde voorschriften opgenomen omtrent de vorm en inhoud van de jaarrekening.

Het bovenstaande leidt tot het vermoeden dat invoering van de 'true and fair view'-gedachte in Duitsland zal leiden tot ingrijpende wijzigingen in de Duitse financiële verslaggeving. Inmiddels heeft in december 1985 goedkeuring plaatsgehad van de wet tot aanpassing van de Duitse wetgeving aan de Vierde, Zevende en Achtste EEG-Richtlijn.¹ Dit artikel gaat in op de gevolgen die de invoering via deze wet van de eis tot het verstrekken van een 'true and fair view' heeft op de Duitse jaarrekeningen.

2 'A True and Fair View'

Aangezien de 'true and fair view'-gedachte in de Vierde EEG-Richtlijn afkomstig is uit het Verenigd Koninkrijk, zullen wij de inhoud van dit begrip trachten te formuleren op basis van de discussie die daaromtrent in het Verenigd Koninkrijk is gevoerd. In het Verenigd Koninkrijk speelt de vermogensverschaffing via de vrije aandelenmarkt een belangrijke rol bij

* Met dank aan Prof. Dr. M. A. van Hoepen voor het commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

de financiering van de ondernemingen. De jaarrekening is dan ook primair een verantwoordingsstuk van de ondernemingsleiding aan de aandeelhouders/eigenaren omtrent het gevoerde beheer en tevens een document ter verschaffing van informatie over de onderneming aan belanghebbenden. De jaarrekening dient daarom een 'true and fair view' te geven van de financiële positie en gang van zaken van de onderneming. De accountant moet in zijn verklaring bij de jaarrekening vermelden of de jaarrekening een 'true and fair view' geeft. Men is er echter niet in geslaagd op een enigszins concreet niveau inhoud te geven aan dit begrip. In een individuele situatie moet de ondernemingsleiding bepalen op welke wijze een 'true and fair view' wordt verschaft door de jaarrekening. Aan de vrijheid die de ondernemingsleiding hierbij heeft worden echter grenzen gesteld. Lewis and Firth² stellen dat: 'The words 'true and fair' are generally interpreted as meaning:

- a that the accounts have to be drawn up in accordance with generally accepted accounting principles;
- b that they have been prepared as objectively as possible (free from bias);
- c that reasonable estimates have been made of those items which, by their nature, have to be estimated; and
- d that all material facts have been disclosed.'

De generally accepted accounting principles (GAAP) zijn niet limitatief opgesomd. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de in Statement of Standard Accounting Practice (SSAP) - 2 genoemde fundamental accounting concepts 'going concern', 'accruals', 'consistency' en 'prudence'. In de Companies Act 1981 zijn naar aanleiding van de Vierde EEG-Richtlijn een vijftal accounting principles opgesomd. Naast de vier in SSAP-2 genoemde concepten wordt als vijfde principle genoemd dat elk individueel actief of passief waaruit een balanspost is opgebouwd afzonderlijk wordt gewaardeerd.

3 De situatie in Duitsland voor de wetsaanpassing

In de Bondsrepubliek Duitsland moet de accountant in zijn verklaring bij de jaarrekening aangeven dat deze is opgesteld in overeenstemming met de wet en de statuten. Hieruit mag echter niet de conclusie worden getrokken dat de controle van de accountant een louter formele is. Als algemene eis is namelijk in artikel 149 lid 1 Aktiengesetz (AktG) opgenomen: 'Der Jahresabschluss hat den Grundsätzen ordnungsmässiger Buchführung zu entsprechen. Er ist klar und übersichtlich aufzustellen und muss in Rahmen der Bewertungsvorschriften einen möglichst sicheren Einblick in die Vermögens- und Ertragslage der Gesellschaft geben'. De 'Jahresabschluss' bestaat uit een balans en een winst- en verliesrekening. Daarnaast kent men een 'Geschäftsbericht' dat bestaat uit een toelichting en een bestuursverslag. De accountant moet dus tevens nagaan of de jaarrekening een zo getrouw mogelijk inzicht geeft in het vermogen en resultaat van de onderneming. De vraag rijst of hiermee niet reeds de 'true and fair view' geïncorporeerd was in de Duitse wet, ja zelfs of men hier niet reeds verder ging door te spreken over 'zo getrouw mogelijk' in plaats van 'a true and fair

view'. Dit vermoeden wordt versterkt indien wij de aan de jaarrekening ten grondslag liggende 'Grundsätze ordnungsmässiger Buchführung' (GoB) in de beschouwing betrekken. Deze GoB zijn ongeschreven regels op basis waarvan de boekhouding wordt bijgehouden en de jaarrekening wordt opgesteld. Verschillende auteurs hebben deze derivatief afgeleide GoB geïnventariseerd. Leffson (1982, p 163) maakt in zijn standaardwerk over de GoB de volgende opsomming:

- 1 Grundsatz der Richtigkeit, Klarheit und Vollständigkeit.
- 2 Grundsatz der Stetigkeit.
- 3 Grundsatz der Abgrenzung der Sache und der Zeit nach.
- 4 Realisationsprinzip.
- 5 Imparitätsprinzip.
- 6 Vorsichtsprinzip.

Ad 1 en 2. Deze Grundsätze vloeien rechtstreeks voort uit de algemene eisen die aan elke vorm van informatieverschaffing, dus ook aan een jaarrekening, moeten worden gesteld. De onder 1 genoemde Grundsatz komt overeen met de in paragraaf 2 onder b, c en d genoemde eisen waaraan een jaarrekening moet voldoen om een 'true and fair view' te geven. De onder 2 genoemde Grundsatz komt overeen met het 'consistency concept'.

Ad 3, 4 en 5. Waardestijgingen en waardedalingen moeten volgens deze grondslagen aan perioden toegerekend worden. Als achterliggende veronderstelling bij deze toerekening onderscheidt Leffson het 'going-concern'-concept. Waardestijgingen moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze gerealiseerd worden (Realisationsprinzip), tenzij deze 'streng zeitraumbezogen' zijn. In het laatste geval moeten zij worden toegerekend aan de periode waarin de waardestijging zich voordoet (Grundsatz der zeitliche Abgrenzung). Waardedalingen moeten worden toegerekend aan de periode waarin de bijbehorende opbrengst is gerealiseerd (Grundsatz der sachligen Abgrenzung) tenzij de waardedaling 'streng zeitraumbezogen' is. In het laatste geval vindt toerekening plaats aan de periode waarin de waardedaling zich voordoet (Grundsatz der zeitlichen Abgrenzung). Echter, verliezen worden in alle gevallen genomen zodra zij bekend worden (Imparitätsprinzip). De periodetoerekeningsprincipes zijn vergelijkbaar met de in het Verenigd Koninkrijk onderscheiden 'accruals concept' en 'going-concern concept', aangevuld met het 'prudence concept' (getuige het direct nemen van verliezen).

Ad 6. Het voorzichtigheidsprincipe kent men in het Verenigd Koninkrijk als het 'prudence concept'.

De in het voorgaande geconstateerde grote overeenkomsten tussen de in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland geldende algemene eis die aan een jaarrekening wordt gesteld en de concepten en principes die ten grondslag liggen aan de jaarrekening hebben verschillende Duitse auteurs aanleiding gegeven te concluderen dat invoering van de 'true and fair view'-gedachte in de Duitse wet niet tot materiële wijzigingen van de Duitse jaarrekeningen zal leiden.³ De suggestie wordt gewekt, dat 'a true and fair view' in

het Verenigd Koninkrijk hetzelfde betekent als in Duitsland. Hierbij dienen echter een tweetal kanttekeningen te worden geplaatst die van groot belang zijn voor diegene die een vergelijking wil maken tussen Duitse en Nederlandse of Engelse jaarrekeningen.

Functie van de jaarrekening

In de Bondsrepubliek Duitsland is de vrije aandelenmarkt als vermogensbron minder sterk ontwikkeld dan in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk. Belangrijker zijn de verschaffing van vreemd vermogen door banken en de verschaffing van risicodragend vermogen door een beperkte kring van bijvoorbeeld familieleden en kennissen. Deze vermogenverschaffers hebben door hun sterke binding met de onderneming reeds een belangrijke directe toegang tot informatie omtrent de onderneming, zodat de jaarrekening een minder belangrijke rol speelt. De Duitse wetgever heeft bij het opstellen van voorschriften omtrent de inhoud en openbaarmaking van de jaarrekening dan ook primair de bescherming van de belangen van crediteuren voor ogen gehad. Aanwijzingen hiervoor vinden wij bij Leffson als deze stelt dat het voorzichtigheidsprincipe als de belangrijkste GoB wordt beschouwd (1982, p 420) en dat het voorzichtigheidsprincipe in Duitsland verder gaat dan het 'principle of conservatism' zoals dit in Angelsaksische landen wordt gehanteerd (1982, p 174). Hij gaat hier niet verder op in. Het verschil blijkt echter uit de inhoud die aan het voorzichtigheidsprincipe wordt gegeven, met name bij het maken van schattingen omtrent onzekere gebeurtenissen. SSAP-2 in het Verenigd Koninkrijk stelt dat het 'prudence concept' in dat geval voorschrijft een 'best estimate in the light of the information available' te maken (ASSC, 1971, p 720). Het voorzichtigheidsprincipe in Duitsland gaat te dien aanzien verder. Coenberg (1976, p 50) stelt dat indien de schatting slechts kan worden gebaseerd op subjectieve verwachtingen op grond van ervaringen uit het verleden 'der am stärksten erfolgsmindernde Wert anzusetzen (ist), der noch als realistischer Schätzwert angesehen werden kann'. Glade (1986, p 77) brengt het als volgt onder woorden: 'Nach dem herkömmlichen Verständnis vorsichtiger Bilanzierung sind Risiken nicht etwa mit einem neutralen Mittelwert, sondern mit einem Wert anzusetzen, der die obere Grenze der erwarteten Risiken berücksichtigt'. Hieruit blijkt dat het verschil in functie van de jaarrekening zijn invloed heeft op het beeld dat wordt verschaft. Dit wordt bevestigd door Moxter (1978, p 1630), die tot de conclusie komt dat aangezien de balans primair wordt opgesteld vanuit het oogpunt van 'Konkursvorsorge' (zeer voorzichtige waardering met het doel de winstuitkering te beperken), deze geen 'true and fair view' geeft. Hij concludeert, dat indien in de nieuwe wet de eis wordt opgenomen een 'true and fair view' te verschaffen aanvullende gegevens in de toelichting zullen moeten worden opgenomen om een 'true and fair view' te geven van het vermogen, het resultaat en de financiële positie van de onderneming.

Massgeblichkeit

De strikte scheiding die in Nederland wordt gelegd tussen de vennootschappelijke en de fiscale jaarrekening is in Duitsland niet aanwezig. De ven-

nootschappelijke jaarrekening is bepalend voor de berekening van de belasting over de winst. Dit zogenaamde Massgeblichkeitsprinzip is verankerd in artikel 5 lid 1 van het Einkommenssteuergesetz. De praktische betekenis is in wezen deze, dat activa in de fiscale balans niet lager mogen worden gewaardeerd dan in de vennootschappelijke balans en dat passiva in de fiscale balans niet hoger mogen worden gewaardeerd dan in de vennootschappelijke balans (Institut der Wirtschaftsprüfer, 1981, p 660). De consequentie van deze sterke binding is dat ondernemingen die gebruik willen maken van fiscale faciliteiten zoals vervroegde afschrijving hiermee reeds bij het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening rekening moeten houden. Dit fenomeen wordt aangeduid met 'umgekehrte Massgeblichkeit'. Toepassing van deze fiscale waarderingsregels kan er toe leiden dat de boekwaarde in geen verhouding staat tot de werkelijke waarde. Slechts de toepassing van buitengewone afschrijvingen en waardecorrecties behoeft in de toelichting te worden vermeld en uiteengezet (Art. 160 lid 2 Aktiengesetz).

Uit het bovenstaande blijkt, dat de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening sterk worden beïnvloed door het voorzichtigheidsprincipe en de Massgeblichkeit en kunnen leiden tot waarderungen die in geen verhouding staan tot de werkelijke waarde. Toch geldt als algemene eis, dat de jaarrekening een zo getrouw mogelijk beeld moet geven. Aangezien de jaarrekening slechts bestaat uit de balans en de winst- en verliesrekening, betekent dit dat hoge stille reserves (ontstaan door lage waardering uit voorzichtigheidsoverwegingen en fiscale motieven) niet in strijd zijn met een 'zo getrouw mogelijk beeld'. De algemene eis moet dus niet gezien worden als een plicht om bij het maken van een keuze uit diverse wijzen van het verschaffen van een getrouw beeld dat alternatief te kiezen, dat het meest getrouwe beeld geeft, maar als een plicht om binnen de (zeer nauwe) grenzen gesteld door de handelsrechtelijke waarderingsvoorschriften, het voorzichtigheidsprincipe en de Massgeblichkeit een (toch nog) zo getrouw mogelijk beeld te verschaffen. Deze algemene eis is hiermee nauwelijks vergelijkbaar geworden met de eis van een 'true and fair view' in het Verenigd Koninkrijk.

4 De situatie in Duitsland na aanpassing van de wet

Het is binnen het kader van dit artikel onmogelijk in te gaan op alle wijzigingen die door de aanpassingswet tot stand zijn gebracht. Voor een gedetailleerde beschrijving van de nieuwe voorschriften omtrent de inrichting, de openbaarmaking en de controle van de financiële verslagen in Duitsland wordt verwezen naar een tweetal rapporten geschreven in het kader van een onderzoeksproject naar de harmonisatie van de externe verslaggeving binnen de EG.⁴ Op deze plaats wordt slechts ingegaan op de wijzigingen die van belang zijn in het kader van de implementatie van 'a true and fair view' in Duitsland.

De algemene eis waaraan de jaarrekening moet voldoen is opgenomen in artikel 264 lid 2 van het Handelsgesetzbuch (HGB) en luidt:

'Der Jahresabschluss der Kapitalgesellschaft hat unter Beachtung der

Grundsätze ordnungsmässiger Buchführung ein den tatsächlichen Verhältnissen entsprechendes Bild der Vermögens-, Finanz- und Ertragslage der Kapitalgesellschaft zu vermitteln.' De accountant moet in zijn verklaring expliciet vermelden of dit getrouwe beeld wordt verschaft.

Hiermee is de 'true and fair view' formeel geïncorporeerd in Duitsland. Bovendien is een zestal grondslagen expliciet in artikel 252 lid 1 HGB opgenomen. Dit zijn:

- 1 de grondslag van de 'formelle Bilanzkontinuität' die inhoudt dat de beginbalans van een boekjaar gelijk moet zijn aan de eindbalans van het voorafgaande boekjaar;
- 2 het 'going-concern concept';
- 3 de 'Einzelbewertungsgrundsatz' die inhoudt dat elk individueel actief of passief afzonderlijk gewaardeerd moet worden;
- 4 de 'Grundsatz der Vorsicht', inclusief het 'Imparitätsprinzip' en het 'Realisationsprinzip';
- 5 het 'accrual concept';
- 6 de 'Grundsatz der Bewertungsstetigkeit' (consistency concept).

Het Massgeblichkeitsprinzip is niet losgelaten en de fiscale voorschriften zijn, op een tweetal uitzonderingen na, niet gewijzigd. Het in de vorige paragraaf gesignaleerde conflict tussen het Massgeblichkeitsprinzip en de 'true and fair view' doet zich nu echter in mindere mate voor aangezien de algemene eis betrekking heeft op de jaarrekening die in de nieuwe wet bestaat uit de balans, de winst- en verliesrekening en de toelichting. Dit betekent dat ondernemingen de balans en de winst- en verliesrekening kunnen opstellen gedeeltelijk op basis van uit fiscale overwegingen toegepaste waarderingsgrondslagen, mits in de toelichting aanvullende gegevens worden verstrekt indien dit noodzakelijk is voor het verschaffen van 'a true and fair view'.

Artikel 2 lid 5 van de Vierde EEG-Richtlijn, inhoudende dat indien toepassing van een wettelijke bepaling in strijd is met het te verschaffen getrouwe beeld afgeweken moet worden van deze bepaling, is niet in de Duitse wet overgenomen. In de toelichting op de wet heeft de wetgever dit gemotiveerd met de stelling dat toepassing van de wettelijke bepaling en de GoB, eventueel aangevuld met additionele informatie in de toelichting, altijd leidt tot een getrouw beeld. De algemene eis is slechts van belang indien twijfel rijst omtrent de interpretatie en toepassing van specifieke voorschriften of indien blijkt dat er leemten in de wet aanwezig zijn.⁵ Hier doet zich een belangrijk onderscheid voor met de algemene eis die in het Verenigd Koninkrijk en Nederland aan de jaarrekening wordt gesteld. De eis tot het verschaffen van een 'true and fair view' respectievelijk 'een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd' heeft in deze landen voorrang boven alle specifieke bepalingen.

Het geringe gewicht dat in Duitsland in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk wordt toegekend aan de algemene eis van het getrouwe beeld, alsmede de mededeling in de toelichting op de Duitse wet dat de invoering

van de algemene eis geen wezenlijke verandering in de praktijk met zich zal brengen, doet twijfel rijzen omtrent de vraag of in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland hetzelfde wordt verstaan onder 'a true and fair view'. Daar staat echter tegenover, dat in de Duitse wet expliciet een aantal grondslagen is opgenomen voor het opstellen van de jaarrekening en dat veel additionele gegevens in de toelichting moeten worden verstrekt. Met name wordt hier de aandacht gevestigd op de verplichting tot het verstrekken van gedetailleerde informatie in de toelichting omtrent de invloed op de jaarrekening van waarderingen die uit fiscale overwegingen hebben plaatsgevonden alsmede omtrent de stille reserves die in de vlottende activa zijn begrepen als gevolg van toepassing van bijvoorbeeld de lifo-methode. Dit betekent dat de toelichting een essentiële rol speelt bij het geven van een 'true and fair view' van de onderneming. Dit geldt, zij het in mindere mate uiteraard eveneens voor de jaarrekeningen in Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

5 Conclusie

De Vierde EEG-Richtlijn verplicht de lidstaten in de nationale wetgeving de algemene eis op te nemen dat de jaarrekening een 'true and fair view' geeft van het vermogen, het resultaat en de financiële positie van de onderneming. In Duitsland wordt de praktijk van de externe verslaggeving beheerst door formele voorschriften en sterk beïnvloed door fiscale waarderingsgrondslagen (veroorzaakt door het Massgeblichkeitsprinzip). De vraag die in dit artikel is opgeworpen was dan ook welke gevolgen de implementatie van de 'true and fair view'-gedachte in Duitsland heeft.

Uit de literatuur en de toelichting op de aanpassingswet kwam naar voren, dat men in Duitsland van mening is dat invoering van 'a true and fair view' geen wezenlijke veranderingen tot stand zal brengen aangezien deze 'true and fair view' verschaft wordt indien de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening. Deze algemene grondslagen kent men in Duitsland in ongeschreven vorm reeds lange tijd in de vorm van Grundsätze ordnungsmässiger Buchführung (GoB). Inderdaad bleken grote overeenkomsten te bestaan tussen deze GoB en de interpretatie die in het Verenigd Koninkrijk aan de eis van 'a true and fair view' wordt gegeven. Dit wekt de suggestie dat de jaarrekeningen in Duitsland reeds een 'true and fair view' gaven en ook na de aanpassingswet zullen blijven geven. Wij hebben een tweetal kanttekeningen geplaatst bij deze uitspraak:

- 1 De functie die de jaarrekening in Duitsland vervult is sterker dan in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk gericht op het verschaffen van informatie aan de crediteuren. Dit betekent dat aan het voorzichtigheidsprincipe en het beperken van de winstuitkering groot belang wordt gehecht, hetgeen kan leiden tot de aanwezigheid van stille reserves in de balans. Het is twijfelachtig of hierin verandering zal worden gebracht door de aanpassingswet, mede in het licht van de toelichting op de aanpassingswet waarin de wetgever van mening is dat invoering van de

- eis tot het verschaffen van een 'true and fair view' geen wezenlijke verandering zal brengen in de verslaggevingspraktijk.
- 2 Het Massgeblichkeitsprinzip is in stand gehouden. Dit betekent dat de vennootschappelijke jaarrekening basis blijft voor de berekening van de belasting over de winst. Om gebruik te maken van fiscale faciliteiten moet hiermee reeds bij het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening rekening worden gehouden. Dit kan leiden tot waarderingen in de balans en winst- en verliesrekening die in geen verhouding staan tot de werkelijke waarde en dus geen 'true and fair view' geven. De eis een 'true and fair view' te verschaffen heeft echter betrekking op de drieëenheid balans, winst- en verliesrekening en toelichting. Hieruit blijkt dat de additionele gegevens in de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening een essentiële rol spelen bij het geven van een 'true and fair view'. Gebruikers van Duitse financiële verslagen zullen zich hiervan bewust moeten zijn.

Literatuur

- Accounting Standards Steering Committee van het ICAEW; Statement of Standard Accounting Practice - 2: Disclosure of Accounting Policies; in: *Accountancy*, december 1971.
- Ballwieser, W.; Sind mit der neuen Generalklausel zur Rechnungslegung auch neue Prüfungspflichtige verbunden?; *Betriebs-Berater* nr 16 1985 pp 1034-1043.
- Biener, H.; Die Rechnungslegung der Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien nach der Bilanzrichtlinie der EG; *Die Aktiengesellschaft*, nr 9/1978 pp 251-260.
- Chastney, J. G.; *True and Fair View - History, meaning and the impact of the 4th Directive*; ICAEW 1975.
- Coenenberg, A. G.; *Jahresabschluss und Jahresabschlussanalyse*, 3e druk, München 1976.
- Glade, A.; *Rechnungslegung und Prüfung nach dem Bilanzrichtlinien-Gesetz*; Berlin, 1986.
- Goerdeler, R.; A true and fair view - or compliance with the law and the company statutes; *Die Wirtschaftsprüfung* nr 19/1973 pp 517-525.
- Institut der Wirtschaftsprüfer; *Wirtschaftsprüfer Handbuch* 1981; Düsseldorf 1981.
- Leffson, U.; Zur Bedeutung des par. 149 AktG und Art 2 Abs. 3 der 4. EG-Richtlinie; *Schmalenbachs Zeitschrift für betriebswirtschaftliche Forschung*, 1979 pp 213-216.
- Leffson, U.; *Die Grundsätze ordnungsmässiger Buchführung*; Düsseldorf, 6e druk, 1982.
- Leffson, U.; Das neue deutsche Bilanzrecht der Kapitalgesellschaften unter der Forderung des true and fair view; *Journal für Betriebswirtschaft* 1/86 pp 25-33.
- Lewis, R. and M. Firth; *Foundation in accounting 2*; London 1985.
- Moxter, A.; Der Einfluss der EG-Bilanzrichtlinie auf das Bilanzsteuerrecht; *Betriebs-Berater* nr 33, 1978 pp 1629-1632.
- Moxter, A.; Die Jahresabschlussaufgaben nach der EG-Bilanzrichtlinie: Zur Auslegung vom Art 2 EG-Bilanz-richtlinie; *Die Aktiengesellschaft* nr 6 1979 pp 141-146.
- Niehus, R. J.; 'True and fair view' - in Zukunft auch ein Bestandteil der deutschen Rechnungslegung?; *Der Betrieb*, nr 5 1979 pp 221-225.
- Tas, L. G. van der; *Boekhoud- en jaarrekeningvoorschriften in de Bondsrepubliek Duitsland*; rapport 8603/Harm Du 1.2.; Bedrijfseconomisch Instituut; Erasmus Universiteit Rotterdam, mei 1986.
- Tas, L. G. van der; *Publikatieplicht, Controleplicht en Rechtspleging inzake de jaarrekening in de Bondsrepubliek Duitsland*; rapport 8608/Harm Du 1.3.-1.6.; Bedrijfseconomisch Instituut; Erasmus Universiteit Rotterdam, oktober 1986.
- Tubbesing, G.; 'A true and fair view' im Englischen Verständnis und 4. EG-richtlinie; *Die Aktiengesellschaft* nr 4/1979 pp 91-95.

Noten

- 1 *Bilanzrichtlinien-Gesetz*; *Bundesgesetzblatt 24 Dezember 1985 Teil I* p 2355 e.u.
- 2 Lewis, R. and M. Firth, 1985, p 210; zie ook Chastney, J. G., 1975.
- 3 Niehus, 1979, p 225; Biener, 1978, p 252; Glade, 1986, p 1022-1023.
- 4 Zie L. G. van der Tas; mei 1986 en L. G. van der Tas; oktober 1986.
- 5 *Bundesrats-Drucksache 257/83, Abschnitt B, Artikel 1, Paragraph 237*, p 76.